

Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Att främja korta och alternativa livsmedelsförsörjningskedjor i EU: agroekologins roll

(yttrande på eget initiativ)

(2019/C 353/11)

Föredragande: **Geneviève SAVIGNY**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	24.1.2019
Rättslig grund	Artikel 32 i arbetsordningen Yttrande på eget initiativ
Ansvarig sektion	Jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö
Antagande av sektionen	28.6.2019
Antagande vid plenarsessionen	17.7.2019
Plenarsession nr	545
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	135/7/21

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK understryker i detta yttrande att korta kedjor och agroekologi utgör nya framväxande möjligheter för jordbruksproduktionen inom EU. Trots att dessa innovativa metoder har gått stick i stäv med globaliseringen av livsmedelssystemen som har pågått i över 50 år, har de antagit en struktur, studeras inom ett flertal forskningsprogram på såväl nationell som europeisk nivå, främjas i sin utveckling med hjälp av offentliga och privata medel och lockar allt fler nya jordbrukare. Agroekologi och korta kedjor har även visat sig vara effektiva och relevanta som en lösning när det gäller utmaningarna på livsmedelsområdet. De skulle kunna utgöra en viktig pelare i en politik där fokus ligger på att skapa hållbara livsmedelssystem och uppfylla målen för hållbar utveckling inom tio år (2030).

1.2 Inom hela EU utvecklas innovativa system som för samman konsumenter med producenter, som t.ex. andelsjordbruk, samt andra former av "korgar". Flera producenter bedriver ekologiskt jordbruk eller använder sig av andra former av miljövänliga jordbruksmetoder som inte har någon beteckning. Ofta är lokala myndigheter involverade genom att de upprättar system med lokal livsmedelsstyrning som samlar olika aktörer och främjar användningen av lokala produkter i storkök. Försäljning i korta kedjor utgör ett verkligt tillfälle för små strukturer att öka mervärdet och lönsamheten för jordbruken. Denna återlokalisering skapar sysselsättning och lokal dynamik med ett starkt engagemang hos jordbrukarna. För konsumenterna innebär utvecklingen tillgång till färska produkter av god kvalitet som är rika på historia och mänskliga relationer, samtidigt som den innebär ett tillfälle att intressera sig för och lära sig mer om livsmedel och produkternas värde.

1.3 Denna produktion-till-distribution-lösning lämpar sig inte för alla typer av jordbruk på grund av produktionstyp, geografisk plats eller avsaknad av en stadsbefolkning som har möjlighet att konsumera till exempel allt vin eller all olivolja inom ett område som är starkt inriktat på jordbruk. Lösningen ersätter inte heller behovet av livsmedel som inte produceras lokalt. I de längre kedjorna utgör de europeiska kvalitetsmärkningsystemen (skyddad geografisk beteckning, skyddad ursprungsbeteckning, garanterad traditionell specialitet) en möjlighet till identifiering och värdesättande vilket underlättar för konsumenterna när de väljer produkter.

1.4 I detta sammanhang noterar EESK framväxten av agroekologin som ett nytt sätt att tänka inom livsmedels- och jordbrukssektorn. Agroekologin tar hänsyn till livsmedelssystemet utifrån ett övergripande perspektiv, såväl vetenskapligt som tekniskt och socialt, och inriktar sig på att föra producenten närmare sin omgivning genom att bevara, eller till och med återupprätta, komplexiteten och rikedomerna i det ekologiska och sociala jordbrukssystemet. Agroekologin främjas av FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation, står i centrum för många studier och konferenser och är på stark framväxt i Europa, även på institutionsnivå, inom ramen för de nationella programmen för jordbruksutveckling.

1.5 Enligt EESK är agroekologin det mål som den europeiska jordbruksproduktionen, som är starkt beroende av bevarandet av naturresurser för att kunna utvecklas, bör röra sig mot. Med inspiration från framgångsrika modeller som ekologiskt jordbruk (med undantag för viss ekologisk industriproduktion), permakultur och andra traditionella lantbrukssystem bör initiativen för en övergång mot reducering av insatsvaror, markåterhämtning, införande av varierad odling och skydd av den biologiska mångfalden uppmuntras och värdesätts.

1.6 EESK önskar att agroekologi blir ett projekt på unionsnivå med utgångspunkt i en strukturerad handlingsplan som får stöd av olika insatser på såväl lokal som regional och europeisk nivå. Ramen kan utgöras av en övergripande livsmedelspolitik som främjas av EESK. Viktiga åtgärder omfattar bland annat följande:

- Tillgängliggörande av finansiering för att nödvändig enskild eller kollektiv utrustning ska kunna inrättas (andra pelaren i GJP).
- Tillämpning av lagstiftningen för livsmedelssektorn på ett anpassat sätt för småproducenter med flexibilitet för småskalig produktion såväl som när det gäller kraven på märkning osv.
- Införande eller utökande av adekvata utbildnings- och rådgivningstjänster för omvandling, direktförsäljning och agroekologi.
- Främjande av bytensätverk mellan jordbrukare.
- Inriktning av forskningen mot agroekologi och jordbrukares behov i korta kedjor.
- På lokal nivå bör det införas anpassade konkurrensregler för att underlätta för leveranser till storkök genom korta och lokala kedjor.

2. Inledning

2.1 I två yttranden från EESK ⁽¹⁾ underströks behovet av att i EU utveckla en övergripande livsmedelspolitik som baseras på flera olika faktorer, bl.a. utveckling av kortare livsmedelskedjor.

2.2 Ett ökande antal initiativ har tagits på lokal och regional nivå för att främja alternativa livsmedelssystem och korta livsmedelskedjor. En heltäckande livsmedelspolitik bör bygga på, stimulera och leda till en gemensam förvaltning på alla nivåer – lokal, regional, nationell och europeisk. En sådan politik skulle bidra till att skapa en lämplig ram som främjar framväxten av dessa initiativ, oavsett i vilken skala de genomförs, och som är nödvändig för att målen om hållbar utveckling i Europa ska kunna uppnås.

2.3 I detta sammanhang förefaller agroekologi vara jordbruks- och livsmedelssektorns nya inriktning som sätter ramen för utvecklingen av dessa nya metoder när det gäller leveranskedjor och livsmedelsproduktion.

2.4 Yttrandet syftar till att lyfta fram närmandet mellan producenter och konsumenterna i kortare kedjor och utvecklingen av agroekologin samt att få till stånd förhållanden och verktyg som gör det möjligt att leda livsmedelssystemet i riktning mot att uppfylla målen om hållbar utveckling.

3. Utveckling av korta kedjor

3.1 Inom ramen för landsbygdsutvecklingspolitiken använder sig Europeiska unionen av följande definition av kort leveranskedja (förordning (EU) nr 1305/2013): "försörjningskedja som omfattar ett begränsat antal ekonomiska aktörer som idkar samarbete och arbetar för lokal ekonomisk utveckling samt nära geografiska och sociala förbindelser mellan producenter, bearbetningsföretag och konsumenterna" ⁽²⁾.

⁽¹⁾ EESK:s yttranden "Mer hållbara livsmedelssystem"(EUT C 303, 19.8.2016, s. 64) och "Det civila samhällets bidrag till utvecklingen av en heltäckande livsmedelspolitik"(EUT C 129, 11.4.2018, s. 18).

⁽²⁾ Förordning (EU) nr 1305/2013.

3.2 Livsmedelsdistributionen har genomgått djupgående förändringar sedan slutet av 1990-talet. Bättre utbildning om livsmedel och upprepade sanitära kriser med anknytning till dåliga jordbruksmetoder och agroindustriella metoder har lett till att allt fler konsumenterna uppställer nya kvalitetskriterier med hänsyn till hälsa och hållbar utveckling⁽³⁾. Avregleringen av jordbruksmarknaden, den stora volatiliteten hos priserna som ofta är lägre än produktionskostnaderna, samt de låga jordbruksinkomsterna och det faktum att konsumenterna blir mer och mer angelägna om att äta sunda livsmedel av god kvalitet, leder till att vissa jordbrukare utvecklar sina produktions- och saluföringsmetoder. Olika typer av diversifiering dyker upp i hela kedjan – från produktion till konsumtion. Nya jordbruksprodukter dyker upp och producenterna är tvungna att ta initiativ till att söka sig till nya marknader eller finna nya sätt att sälja inom ramen för korta kedjor för att den mänskliga och ekonomiska investeringen i diversifieringen ska löna sig. Metoderna utvecklas till att bli mer hållbara, något som drivs på av närmandet mellan producenter och konsumenter. År 2015 framhöll Europaparlamentets utredningstjänst att 15 % av jordbrukarna har sålt hälften av sin produktion via korta kedjor och en Eurobarometerenkät 2016 visade att fyra av fem EU-medborgare anser att det är viktigt att stärka jordbrukarens roll i livsmedelsförsörjningskedjan. De korta kedjorna vinner mark i Europa, men det ser olika ut i olika länder.

3.3 Det finns alltså ett stort antal former av direktförsäljning. Utöver de traditionella formerna, på gården eller annan plats, tar olika initiativ form. En av de mest dynamiska sektorerna när det gäller innovation de senaste 20 åren är den sektor där lokala och solidariska partnerskap sammanför konsumenter och producenter för leverans av "korgar" på avtalsbasis, som huvudsakligen omfattar ekologiska produkter och som har ordnats och utvecklats av den internationella organisationen Urgenci. Det kan även konstateras att det i många länder finns kollektiva initiativ för att dynamisera sektorn genom arrangemang av marknader eller lokala evenemang, t.ex. nätverket "Campagna amica" i Italien. Den kooperativa sektorns bidrag är mycket betydelsefullt. Det är en sektor som lockar till sig unga och nyetablerade aktörer, som ofta är eldsjälar.

3.4 Korta leveranskedjors "mycket positiva" effekter framhölls i det ovannämnda yttrandet⁽⁴⁾, i synnerhet när det gäller produkternas färskhet, organoleptiska kvalitet och näringskvalitet. Efter en utveckling mot ett allt mer globaliserat livsmedelssystem i över 30 år tycks det vara en allmän uppfattning att ett närmare förhållande mellan producenter och konsumenter och lokala system för med sig flera positiva effekter. Korta kedjor ökar mervärdet och lönsamheten för småskaliga jordbruk genom försäljning av identifierade produkter som "berättar en historia" för konsumenterna som därför är beredda att betala mer vilket leder till aktiviteter och social sammanhållning i jordbruksområden. Förbättrad kvalitet på livsmedelsprodukter och försäljningskedjor gör att konsumenterna känner mer ansvar i förhållande till värdet på livsmedel och livsmedelsslöseri, och bidrar således till att livsmedelns inverkan på klimatförändringarna minskar.

3.4.1 Denna typ av försäljning för med sig positiva externa effekter för hela samhället (nya arbetstillfällen som inte kan omlokaliseras, bibehållande av mervärdet i det lokala området, attraktionskraft i fråga om turism och boende). De större externa effekterna bör tas i beaktande i stödet till utvecklingen av korta kedjor och dynamiken i lokalområdena.

3.4.2 Initiativ till korta kedjor finns i mängder och grundas på sociala, organisatoriska och lokala innovationer som fortfarande håller på att struktureras. I många publikationer framhålls den lokala dimensionen och den kollektiva identiteten som nyckelfaktorer för att de ska vara hållbara och varaktiga. Det handlar alltså om att tillhandahålla resurser för att skapa lokala livsmedelssystem som grundas på lokal styrning som är representativ för aktörerna själva⁽⁵⁾.

3.5 Internet har visat sig vara ett nytt utforsknings- och innovationsområde för korta kedjor. Sedan ett tiotal år har internet fått allmän spridning, och det är även fallet inom de korta livsmedelskedjorna. Internet erbjuder en större marknad än den klassiska producentmarknaden och gör det även möjligt att förbättra utbytena och göra dem smidigare. De senaste fem åren har många plattformar för beställning online dykt upp. Dessa "livsmedelsnav" möjliggör direkt kontakt mellan producenter och konsumenter, i synnerhet när det gäller produkter som enbart finns lokalt. De kan göra det möjligt för producenter, men även konsumenter, att gå ihop för att köpa eller sälja i grupp och således förenkla logistiken i den korta livsmedelskedjan. Digitaliseringen används även inom produktion och förädling.

4. Agroekologi: ett nytt perspektiv på jordbruk

4.1 Vid det andra internationella symposiet om agroekologi, som anordnades i Rom 2018, föreslog FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation följande definition: Agroekologi grundas på tillämpningen av ekologiska koncept och principer för att optimera samspelet mellan växter, djur, människor och miljön, med hänsyn till sociala aspekter som måste beaktas för att få till stånd ett hållbart och rättvist livsmedelssystem. Genom att skapa synergieffekter kan agroekologin både bidra till livsmedelsproduktion, livsmedelstrygghet och nutrition och samtidigt göra det möjligt att återställa ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden, vilka är absolut nödvändiga för ett hållbart jordbruk⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Codron, J.-M., Sirieix, L., Reardon, T., *Social and Environmental Attributes of Food Products: Signaling and Consumer Perception, With European Illustrations* (livsmedelsprodukters sociala och miljömässiga egenskaper: signalering och konsumenters uppfattning, med europeiska exempel), *Agriculture and Human Values*, vol. 23, nr 3, 2006, s. 283–297.

⁽⁴⁾ Se fotnot 1.

⁽⁵⁾ Le Velly, R., *Dynamiques des systèmes alimentaires alternatifs* (alternativa livsmedelssystemers dynamik), *Systèmes agroalimentaires en transition*, Édition Quae, 2017, s. 149–158.

⁽⁶⁾ <http://www.fao.org/about/meetings/second-international-agroecology-symposium/fr/>

4.2 Agroekologin har tagit form inom tre stora dimensioner: Den första är den agroekologi som dök upp under 1920-talet i form av en uppsättning vetenskapliga discipliner (fysik, kemi, ekologi, fysisk planering) som griper sig an jordbruket genom komplexa system för interaktioner inom agroekosystemet. Den andra dimensionen består av agroekologin i form av en uppsättning hållbara jordbruksmetoder som optimerar och stabiliserar skördarna. Agroekologins tredje dimension är slutligen det faktum att den finns som social rörelse som har livsmedelssuveränitet och nya multifunktionella roller för jordbruket som mål (⁷). Agroekologin har även utvecklats i riktning mot ett bättre hänsynstagande till utmaningarna inom livsmedelssektorn vilket visas i dokument som *Redesigning the food system* (Hill, 1985) och *Agroécologie, l'écologie des systèmes alimentaires durables*, referensverk av Steve Gliessman.

4.3 Agroekologin bygger på en gemensam grund om tio principer som definierats och angetts av FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation. Principerna syftar till att hjälpa länderna att omvandla sina livsmedels- och jordbrukssystem, att uppnå ett hållbart jordbruk och att nå målet om "ingen hunger" samt flera andra av målen för hållbar utveckling:

- **Diversitet, synergier, effektivitet, motståndskraft, återvinning, gemensamt skapande och kunskapsutbyte** (beskrivning av gemensamma egenskaper hos agroekologiska system, grundläggande metoder och innovativa tillvägagångssätt).
- **Mänskliga och sociala värden, kultur och mattraditioner** (kontextuella egenskaper).
- **Cirkulär och solidarisk ekonomi, ansvarsfull styrning** (gynnsam miljö).

Dessa tio agroekologiska faktorer hänger samman och är beroende av varandra (⁸).

4.4 Med utgångspunkt i dessa tio principer kan flera typer av jordbruk sägas vara agroekologiska: det ekologiska jordbruket som använder samma principer inom en standardiserad ram (EU:s förordning om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter (⁹)), det biodynamiska jordbruket, integrerat jordbruk, skogsjordbruk som kombinerar odling och trädbaserad odling, och permakultur har en gemensam grund som består av en komplex och systematisk jordbruksmetod som sträcker sig från produktion till konsumtion av livsmedel. Den centrala roll som bevarandet av jordens kvalitet och bördighet i dessa jordbruksformer spelar bör framhållas.

Agroekologin innebär ett paradigmskifte för jordbruket och syftar till att bekämpa klimatförändringar, återställa levande ekosystem och skydda vatten, mark och alla resurser som jordbruksproduktionen är beroende av. Allt engagemang hos jordbrukare som syftar till att omdefiniera metoderna och förhållandena till ekosystemet bör uppmuntras för att minska de negativa och öka de positiva effekterna. Minskning av kemiska insatssvaror, införande av mer mångfald i växelbruket, bevarande jordbruk och bevarande av den biologiska mångfalden är etapper som bör uppmuntras i utvecklingen mot agroekologi vid alla jordbruk i Europa.

4.5 Den sociala rörelse som växte fram under 70- och 80-talet i Latinamerika, med hjälp av organisationer som t.ex. Via Campesina, har satt igång den exponentiella internationella utvecklingen av denna syn på livsmedelssystemet inom ramen för dess tre dimensioner (vetenskaplig, teknisk och social). Europa är också engagerat i denna rörelse. FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation organiserade ett första symposium i Rom i september 2014 om agroekologi för livsmedelstrygghet och nutrition. Det följdes av flera regionala seminarier, bland annat ett i Budapest i november 2016 för Europa, och organisationen rekommenderar att agroekologin utvecklas i syfte att nå målen för hållbar utveckling och Parisavtalet. Ett kommande evenemang kommer att anordnas i Europa i slutet av 2019. I det europeiska forskningsprogrammet Horisont 2020 har det integrerats flera teman med anknytning till agroekologi, ekologiskt jordbruk och korta kedjor, och PEI-Agri (som också har undersökt dessa teman för jordbrukets utveckling) anordnar nästa topmöte om jordbruksinnovation inom agroekologi i Frankrike i juni 2019.

4.6 Agroekologin har successivt institutionaliserats, i synnerhet i Frankrike (¹⁰). Genom att införa agroekologin i den franska landsbygdslagen och inrätta juridiska och finansiella verktyg har Frankrike gjort agroekologin till en grundpelare i jordbrukets utveckling (¹¹). De finansiella medlen och inriktningen när det gäller flera specifika franska program har gett upphov till och stöttat många dynamiska projekt med jordbrukarkollektiv som styr jordbruksutvecklingen och jordbruksproduktionen mot mer hållbarhet (¹²).

(⁷) <https://pubs.iied.org/14629IIED/?c=foodag>.

(⁸) (<http://www.fao.org/3/i9037en/I9037en.pdf>).

(⁹) Rådets förordning (EG) nr 834/2007 av den 28 juni 2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av förordning (EEG) nr 2092/91.

(¹⁰) S. Bellons verk.

(¹¹) Artikel 1, ändrad genom lagen om det framtida jordbruket som det röstades om den 13 oktober 2014, landsbygds- och havsfiskelagen.

(¹²) EIP, Agroecology Europe: <http://www.agroecology-europe.org/>

4.6.1 Bland agroekologins lovande resultat, som framhålls i akademiska verk och stöds av utvecklingsorgan, kan följande nämnas:

- När det gäller jordbrukare: ökad markbördighet, minskade produktionskostnader, större beslutsfrihet, utveckling av jordbrukssystemens motståndskraft mot klimatrisker, högre status för yrket.
- När det gäller konsumenter: sanitär kvalitet och näringskvalitet på livsmedel och vatten, bevarande av landskapens biologiska mångfald samt garantier i fråga om jordbruksmetoder (uppfödning och odling) ⁽¹³⁾.

4.6.2 Dessa resultat stärks av agroekologiska projekts kollektiva dimension, jordbrukarnas betydelse som en proaktiv och innovativ kraft i sina sammanhang, viljan att bli bättre och behovet av minskade produktionskostnader. Internetplattformar ⁽¹⁴⁾ kan möjliggöra den nödvändiga kapitaliseringen i fråga om tekniska och vetenskapliga referenser som tagits fram och vittnesmål från jordbrukare som genomfört denna övergång, utan att förbise effekten av utbildning och kollektiv tid.

4.6.3 Utbildning för framtida jordbrukare, vid offentliga institutioner för jordbruksutbildning, innefattar uppdraget att bidra till agroekologins utveckling. Det finns mer och mer pedagogiskt material om detta ämne ⁽¹⁵⁾ och de studerande är mer benägna att främja en agroekologisk övergång och produktion i det framtida yrkeslivet ⁽¹⁶⁾. I det franska programmet för agroekologisk övergång vill man förbättra maten för skolelever genom att införa tillagade lokala produkter på menyerna i jordbruksgymnasiernas skolmatsalar. Detta ökar deras medvetenhet om livsmedelsfrågan.

4.6.4 I syfte att stödja övergången på lokal nivå har den franska regeringen skapat de territoriella livsmedelsprojekten. Inom dessa formulerar fritt bildade grupper de åtgärder som krävs för att förbättra det lokala livsmedelssystemet. Trots de otillräckliga resurserna tycks programmen väcka intresse och resultaten är uppmuntrande.

4.7 **Korta kedjor och agroekologi – två sammanlänkade övergångar**

4.7.1 Agroekologi karaktäriseras i synnerhet av mångfalden när det gäller produktionens komplementaritet på gårdsnivå. Både när det gäller produkter från uppfödning och från agroekologiska odlingar är det viktigt att nya avsättningsmöjligheter skapas och bevaras. Korta livsmedelskedjor tycks då vara ett lämpligt svar på denna övergångsutmaning.

4.7.2 Slutligen är det viktigt att understryka att sammanlänkningen av agroekologi och korta kedjor, på europeisk, nationell och lokal nivå, i dag leder till framväxten av lokal livsmedelsstyrning med nya former för delaktighet för aktörer. Dessa förfaranden för att återupprätta länken mellan städerna och deras närliggande produktionsområden finns redan i flera områden: Milano i Italien, Montpellier i Frankrike, Gent, Bryssel och Liège i Belgien och Toronto i Kanada.

5. **Utveckling av korta kedjor och agroekologi för hållbara livsmedelssystem**

5.1 **Bidrag till livsmedel av god kvalitet**

5.1.1 År 2012 framhöll ett europeiskt forskningsprogram om korta kedjor och lokala livsmedelssystem, som bl.a. leddes av Coventry University och där Europeiska kommissionens generaldirektorat för jordbruk respektive hälsofrågor deltog, att aspekterna kvalitet, spårbarhet och transparens måste vara ett centralt inslag i handeln. EU bör således tillhandahålla de medel som krävs till producenter och konsumenter för att bygga upp och stabilisera dessa tre komponenter, oavsett vilken form av kort kedja det rör sig om. Majoriteten av de produkter som säljs inom korta kedjor har sitt ursprung i ekologiskt jordbruk eller i icke certifierade metoder som inte använder syntetiska medel, beroende på land. Detta tycks vara nyckeln till att närma agroekologi och korta kedjor. Agroekologins principer och ram kan nämligen skapa ett förtroendefullt klimat som är tillräckligt betydande och stabilt, utan att nödvändigtvis vara en del av ett jordbrukssystem med kontrollmärkningar, för att konsumenterna ska få den kvalitet, spårbarhet och transparens som krävs för att utveckla hållbara korta kedjor. Konsumenters och andra producenters regelbundna besök på gårdarna förefaller vara en metod för en effektiv kollektiv garanti som stärker transparensen, utarbetandet av kontextrelaterade indikatorer och uppföljningen av jordbruksmetoderna ⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ Claveirol, C., *La transition agroécologique: défis et enjeux* (den agroekologiska övergången: utmaningar), *Les avis du CESE*, 2016.

⁽¹⁴⁾ <https://rd-agri.fr/>

⁽¹⁵⁾ <https://pollen.chlorofil.fr/?s=agroecologie>.

⁽¹⁶⁾ http://www.bergerie-nationale.educagri.fr/fileadmin/webmestre-fichiers/formation/articles_presse/Plan_EPA1-bilan-Fevrier_2019.pdf.

⁽¹⁷⁾ <http://www.cocreate.brussels/-CosyFood->.

5.1.2 När det gäller den enskilda individen visar de senaste studierna att korta kedjor avsevärt förbättrar folkhälsan. Dels blir folk mycket mer uppmärksamma på vad de äter och hur maten produceras. Dels uppstår välförankrade platser för socialt lärande, bl.a. vad gäller sunda vanor.

5.2 Tillgång och tryggad livsmedelsförsörjning

5.2.1 För närvarande visar flera europeiska forskningsprojekt⁽¹⁸⁾ ⁽¹⁹⁾ på att korta kedjor har en tendens att struktureras och organiseras för att gå vidare från nischmarknader till att omfattas av helt vanlig livsmedelskonsumtion. Detta har i synnerhet möjliggjorts av nätverksbyggande bland många aktörer på EU-nivå genom program som stöds av olika europeiska finansieringsprogram. Denna expansion är dock fortsatt begränsad på grund av svårigheter att få tillgång till vissa produkter bland hushåll med blygsamma inkomster. Det vore lämpligt att fortsätta med det arbete som utförts inom ramen för EESK:s tidigare yttranden i fråga om politiska insatser för att tillgängliggöra dessa livsmedelsprodukter. Flera forskningsprojekt som behandlar denna fråga håller på att slutföras i Frankrike (RMT Alimentation⁽²⁰⁾), Projet Casdar ACCESSIBLE⁽²¹⁾ och de lokala livsmedelsprojekten⁽²²⁾.

5.2.2 Bland de verktyg som finns tillgängliga skulle EIP-Agris och GD Forskning och innovations forsknings- och innovationskapacitet inom det framtida programmet Horisont Europa kunna ägnas åt agroekologi och korta kedjor. Inom ramen för den framtida gemensamma jordbrukspolitiken bör miljösystemen användas för att främja jordbrukares progressiva införande av agroekologiska metoder och för utveckling av systemen mot korta kedjor. Detsamma gäller åtgärder i den andra pelaren, t.ex. miljö- och klimatåtgärder inom jordbruket och stöd till nödvändiga investeringar för att åtgärderna ska kunna vidtas, samt verktyg för bearbetning och saluföring. Det bör utvecklas möjligheter till utbildning och anpassad rådgivning samt lokala aktiviteter genom Leaderprogrammen. Stöd till lokala initiativ kan dessutom dra nytta av sammanhållningsmedel.

5.2.3 Anpassade regler bör utarbetas för att offentliga kontrakt ska kunna tilldelas inom ramen för korta kedjor, vilket för närvarande hämmas av konkurrensregler. Det är även nödvändigt att fastställa anpassade regler för korta kedjor. Förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien⁽²³⁾ möjliggör flexibilitet i tillämpningen av HACCP-metoden (faroanalys och kritiska styrpunkter) för småskaliga producenter, som bör användas i alla EU-länder. Detsamma bör gälla reglerna för produktmärkning. Ursprungsmärkning (t.ex. på restauranger eller i storkök) för förädlade livsmedel kan spela en stödjande roll: om ursprunget för en livsmedelsprodukt synliggörs är det mer troligt att konsumenten väljer den produkt eller den maträtt som har producerats lokalt även om det kostar mer. Det är viktigt med 4G-täckning (telefoni och internet) i landsbygdsområden för att underlätta åtkomst och kontakt med konsumenterna som ett resultat av den digitala utvecklingen.

5.2.4 En farhåga som ofta förs på tal rör agroekologins och de korta kedjornas kapacitet att förse hela världen och den förväntade befolkningen om tio miljarder människor år 2050 med mat. Av de undersökningar som utförts av många forskningsorganisationer framgår det tydligt att det på internationell nivå är absolut nödvändigt och möjligt att utveckla agroekologin och mobilisera resurser inom och utanför jordbruket med hänsyn till ekonomiska, miljömässiga och sociala behov. I Europa har Iddris (institutet för hållbar utveckling och internationella relationer) nyligen visat att det 2050 kommer att vara möjligt att förse hela den europeiska befolkningen med mat tack vare en progressiv agroekologisk övergång som omfattar uppfödning, odling och träd, med ett mål om nollutsläpp av koldioxid.

5.3 Vägen mot agroekologi

5.3.1 Det agroekologiska projektets utveckling på EU-nivå bör få stöd av en strukturerad handlingsplan, med hjälp av olika insatser inom diverse områden för offentliga och privata åtgärder som täcker ett flertal frågor: utbildning, jordbrukets utveckling, omfördelning av stöd, anpassning av regelverket, territorialisering av kanaler, genetiskt urval, utomeuropeiska regioner och internationella åtgärder⁽²⁴⁾. Således bör EU arbeta med stödmöjligheter för att agroekologin och de korta kedjorna ska kunna utvecklas parallellt och stämma överens med varandra, i syfte att se till att de är ömsesidigt hållbara. Det är viktigt att denna insats är tillräckligt ambitiös för att många jordbruksföretag ska kunna bli delaktiga långsiktigt i en sådan övergång. Tidsaspekten är viktig – aktörerna måste ges tid att engagera sig och det måste vara möjligt för dem som har engagerat sig att säkerställa en fullständig övergång för ett system som verkligen är komplicerat att genomföra.

⁽¹⁸⁾ https://ec.europa.eu/eip/agriculture/sites/agri-eip/files/eip-agri_brochure_short_food_supply_chains_2019_en_web.pdf

⁽¹⁹⁾ <http://www.shortfoodchain.eu/news/>

⁽²⁰⁾ www.rmt-alimentation-locale.org/

⁽²¹⁾ <http://www.civam.org/images/M%C3%A9lanie/AcceCible/PRESENTATION-Accessible.pdf>

⁽²²⁾ <http://rnp.at.fr/les-projets-alimentaires-territoriaux-pat/>

⁽²³⁾ Förordning (EU) nr 852/2004.

⁽²⁴⁾ Claveiro, C., "La transition agroécologique: défis et enjeux" (den agroekologiska övergången: utmaningar), *Les avis du CESE*, 2016.

5.3.2 En övergripande livsmedelspolitik (som EESK i flera år har förordat) som styrs av ett europeiskt livsmedelsråd, som EESK skulle kunna leda, och samordnas på nivån för berörda generaldirektorat av Europeiska kommissionens vice ordförande, skulle kunna tillhandahålla ramen för programmet. Förslaget till en gemensam livsmedelspolitik har drivits på EU-nivå genom IPES-Foods arbete ⁽²⁵⁾.

5.3.3 FN:s livsmedels- och jordbruksorganisations arbete kan utgöra en inspirationskälla för utvecklingen av agroekologi på europeisk nivå. Rekommendationerna från det regionala symposiet för hållbara jordbruks- och livsmedelssystem i Europa och Centralasien är särskilt upplysande i detta avseende. I vägledningen *L'établissement de liens entre les petits exploitants et les marchés* (upprättande av förbindelser mellan småskaliga jordbrukare och marknaderna) som antogs 2016 av kommittén för global livsmedelstrygghet rekommenderas staterna att stödja lokala marknader (på lokal, regional och nationell nivå) för att målen för hållbar utveckling ska kunna uppnås.

Bryssel den 17 juli 2019.

Luca JAHIER
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽²⁵⁾ IPES-Food, *Towards a Common Food Policy for the European Union*, Bryssel, IPES Food, 2017.